

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 27.01.2015
Spisová značka: 30 Cdo 1966/2013
ECLI: ECLI:CZ:NS:2015:30.CDO.1966.2013.1
Typ rozhodnutí: ROZSUDEK
Heslo: Odpovědnost státu za škodu
Dotčené předpisy: § 13 odst. 1 předpisu č. 82/1998Sb.
§ 3 odst. 1 písm. c) předpisu č. 82/1998Sb.
§ 3 odst. 1 předpisu č. 41/1993Sb.
§ 3 odst. 2 písm. a) předpisu č. 41/1993Sb.
§ 3 odst. 3 písm. b) předpisu č. 41/1993Sb.
§ 3 odst. 3 písm. d) předpisu č. 41/1993Sb.
§ 6 odst. 2 předpisu č. 21/2006Sb.
§ 73 odst. 3 předpisu č. 358/1992Sb.
§ 134 o. s. ř.
§ 438 obč. zák.
Kategorie rozhodnutí: C

30 Cdo 1966/2013

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Pavla Simona a soudců JUDr. Františka Ištvánka a JUDr. Lubomíra Ptáčka, Ph.D., ve věci žalobců **a) Ing. M. H., b) MUDr. J. H.**, obou zastoupených Mgr. Václavem Linhartem, advokátem se sídlem v Praze 2, Fügnerovo náměstí 1808/3, proti žalované **České republice – Ministerstvu vnitra**, se sídlem v Praze 7, Nad Štolou 936/3, o zaplacení částky 432.514,80 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 9 C 158/2008, o dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. 11. 2011, č. j. 13 Co 378/2011 - 163, takto:

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. 11. 2011, č. j. 13 Co 378/2011 – 163, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 23. 3. 2011, č. j. 9 C 158/2008 – 122, se **zrušují** a věc se **vrací** Obvodnímu soudu pro Prahu 8 k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobci se v žalobě domáhali uhrazení částky 2.162.574,- Kč s příslušenstvím z titulu náhrady škody způsobené jim nesprávným úředním postupem nebo nezákonným rozhodnutím. V průběhu řízení vzali žalobci žalobu částečně zpět co do částky 1.730.059,20 Kč s příslušenstvím. Škoda měla žalobcům vzniknout, když koupili nemovitosti, u kterých nebylo v katastru nemovitostí vyznačeno zástavní právo, avšak později vyšlo najevo, že nemovitosti zástavním právem zatíženy jsou. V důsledku zástavního práva na nich vážnoucího byly předmětné nemovitosti zahrnuty do soupisu konkurzní podstaty úpadce společnosti StaR, s. r. o., neboť úhrada dluhů této společnosti byla zástavním právem zajištěna. Žalobci požadují jako náhradu škody částku 432.514,80 Kč, kterou museli uhradit na základě dohody o narovnání uzavřené se správkyňou konkurzní podstaty společnosti StaR, s. r. o., aby byly nemovitosti ze soupisu konkurzní podstaty vyřazeny.

Obvodní soud pro Prahu 8 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 23. 3. 2011, sp. zn. 9 C 158/2008 – 122, řízení co do úroku z prodlení z částky 1.730.059,20 Kč ode dne 7. 4. 2008 do zaplacení zastavil (výrok I), co do částky 432.514,80 Kč s příslušenstvím žalobu zamítl (výrok II) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok III).

Městský soud v Praze jako soud odvolací napadeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku II změnil tak, že uložil žalované zaplatit žalobcům částku 432.514,80 Kč s úrokem z prodlení od 10. 1. 2009 do zaplacení (výrok I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně (výrok II) a řízení odvolacího (výrok III).

Odvolací soud se ztotožnil se skutkovým stavem zjištěným soudem prvního stupně. Ten uvedl, že dne 7. 5. 1998 byl katastrálnímu úřadu doručen návrh na vklad vlastnického práva k pozemku parc. č. 1742/39 v k. ú. D. C. Přílohou uvedeného návrhu na vklad byla úředně ověřená kopie notářského zápisu č. j. NZ 65/98, N 67/98 o prohlášení, že společnost IPB, a. s., se vzdává zástavního práva k pozemkům parc. č. 1742/33 a 1742/39, oba v k. ú. D. C. Výmaz zástavního práva k oběma pozemkům byl katastrálním úřadem proveden dne 8. 6. 1998.

S právními účinky k témuž dni (8. 6. 1998) povolil katastrální úřad vklad vlastnického práva manželů K. k pozemku parc. č. 1742/33 na základě kupní smlouvy uzavřené dne 28. 5. 1998 mezi společnostmi StaR, s. r. o., jako prodávající, a manželé K. jako kupujícími.

Na základě kupní smlouvy ze dne 30. 5. 2001, uzavřené mezi manželé K. jako prodávajícími a žalobci jako kupujícími, se žalobci s právními účinky vkladu ke dni 4. 6. 2001 stali vlastníky pozemku parc. č. 1742/33 o výměře 951 m² v k. ú. D. C., který byl později rozdělen na pozemky parc. č. 1742/33 o výměře 840 m² a parc. č. 1742/113 o výměře 111 m² (dále také jen „předmětné nemovitosti“).

Na majetek někdejšího vlastníka předmětných nemovitostí, společnost StaR, s. r. o., byl prohlášen konkurz. Správkyně konkurzní podstaty společnosti StaR, s. r. o., sdělila žalobcům, že jednatel uvedené společnosti, Ing. H., zřejmě padělal notářský zápis č. j. NZ 65/98, N 67/98, na jehož základě došlo k výmazu zástavního práva k předmětným nemovitostem z katastru nemovitostí, a že pohledávky, jež byly zajištěny zástavním právem, nebyly dosud zaplacené. Správkyně konkurzní podstaty poté žalobce vyzvala, aby vyplatili ve prospěch konkurzní podstaty uvedené zajištěné pohledávky ve výši 31.154.524,99 Kč, nebo aby složili cenu předmětných zastavených nemovitostí (pozemků parc. č. 1742/33 a 1732/113) v celkové výši 2.162.574,- Kč. Správkyně konkurzní podstaty předmětné nemovitosti zahrnula do soupisu konkurzní podstaty úpadce společnosti StaR, s. r. o. Městský soud v Praze posléze žalobce vyzval, aby proti správce konkurzní podstaty podali žalobu na vyloučení předmětných nemovitostí ze soupisu konkurzní podstaty, což žalobci dne 26. 11. 2007 učinili. Dne 14. 11. 2008 žalobci uzavřeli se správce konkurzní podstaty dohodu o narovnání, na základě které vyplatili správce konkurzní podstaty částku 432.514,80 Kč a předmětné nemovitosti byly ze soupisu konkurzní podstaty vyřazeny. Následně vzali žalobci zpět žalobu o vyloučení předmětných nemovitostí z konkurzní podstaty a řízení bylo zastaveno.

Obecní úřad v Hostouni ověřil dne 4. 5. 1998 fotokopii notářského zápisu č. j. NZ 65/98, N 67/98, s tím, že souhlasí doslovně s dvoustránkovým prvopisem. Ověření provedla pracovnice obecního úřadu paní J. J.

Ze spisu Policie České republiky, konkrétně z úředního záznamu ze dne 8. 12. 2004, soud prvního stupně zjistil, že policií byla vytěžena paní J. J., která uvedla, že předmětné doklady (mj. notářský zápis č. j. NZ 65/98, N 67/98) ověřovala na základě dobrých vztahů s matkou Ing. H. (bývalého jednatele společnosti StaR, s. r. o.). Originály dokladů jí nebyly nikdy předány a ani je nepožadovala. Na ověřované doklady uváděla smyšlená ověřovací čísla.

Soud prvního stupně posoudil věc po právní stránce tak, že škoda vznikla žalobcům v důsledku porušení povinností předchozích vlastníků pozemků, manželů K., převést předmět závazkového vztahu řádně. Žalobu tedy zamítl jako přinejmenším předčasnou, neboť žalobci měli primárně svůj nárok uplatnit vůči předchozím vlastníkům předmětných pozemků, manželům K.

Odvolací soud se s právním posouzením žalovaného nároku ze strany soudu prvního stupně neztotožnil. Uvedl, že prvotní příčinou vzniku škody žalobců je nesprávný úřední postup Obecního úřadu v Hostouni při ověřování kopie notářského zápisu, na jehož základě došlo k vymazání zástavního práva k předmětným nemovitostem z katastru nemovitostí. V důsledku tohoto nesprávného úředního postupu byly předmětné nemovitosti nadále vedeny katastrálním úřadem jako nezatížené, a to již v době, kdy je kupovali manželé K., kteří je následně prodali žalobcům. Již na základě uvedené prvotní příčiny je možné dovodit škodlivý následek ve vztahu k žalobcům, bez ohledu na to, že v mezidobí do právního vztahu vstoupili manželé K. Nárok žalobců je proto třeba považovat za důvodný.

Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná dovoláním. V něm namítá především to, že na straně Obecního úřadu v Hostouni nedošlo k nesprávnému úřednímu postupu. Žalovaná napadá skutkové zjištění soudu prvního stupně, se

kterým se ztotožnil i soud odvolací, a podle kterého pracovnice obecního úřadu J. ověřila kopii falzifikátu notářského zápisu č. j. NZ 65/98, N 67/98, aniž měla k dispozici jeho originál (falzum, ze kterého byla pořízena vidimovaná kopie). J. J. v řízení jako svědkyně vypověděla, že u ověřovaných listin originál vždy viděla. Žádným důkazem není dle žalované najisto prokázáno, že J. (padělaný) originál předmětného notářského zápisu při ověřování jeho kopie k dispozici neměla. Obecní úřad přitom při ověřování (vidimaci) listiny nemůže být odpovědný za to, že mu byla předložena listina padělaná, neboť při vidimaci není úřad odpovědný za obsah, správnost a pravost údajů uvedených v listině - srov. ustanovení § 3 zákona č. 41/1993 Sb., o ověřování shody opisů nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu okresními a obecními úřady a o vydávání potvrzení orgány obcí a okresními úřady, dále jen „zákon č. 41/1993 Sb.“.

Žalovaná dále v dovolání namítá, že mezi škodnou událostí a škodou neexistuje příčinná souvislost, neboť počáteční příčinou vzniku škody na straně žalobců je jednání Ing. H., jednatele společnosti StaR, s. r. o., který padělal předmětný notářský zápis, a že by bylo možno případně použít ustanovení § 438 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, o solidární odpovědnosti. Žalovaná napadá rovněž skutečnost, že žalobcům byly přiznány úroky z prodlení z žalované částky již ode dne 10. 1. 2009, nikoliv až ode dne 26. 8. 2010, tedy po vypršení šestiměsíční lhůty žalované podle ustanovení § 15 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále jen „OdpŠk“.

Žalobci se k dovolání žalované nevyjádřili.

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „o. s. ř.“), viz čl. II., bod 7 zákona č. 404/2012 Sb.

Dovolání je přípustné na základě ustanovení § 237 odst. 1 písm. a), neboť napadeným rozhodnutím bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé.

Nejvyšší soud se nejprve zabýval námitkou žalované, že se nejednalo o nesprávný úřední postup, když Obecní úřad v Hostouni ověřil fotokopii falzifikátu notářského zápisu. Otázka, zda se jedná o nesprávný úřední postup, bylo-li správním orgánem podle ustanovení § 3 zákona č. 41/1993 Sb. provedeno ověření shody kopie s předloženou listinou, která se později ukáže být falzifikátem, nebyla dosud v judikatuře Nejvyššího soudu řešena.

Podle ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) OdpŠk stát odpovídá za škodu, kterou způsobily orgány územních samosprávných celků, pokud ke škodě došlo při výkonu státní správy, který na ně byl přenesen zákonem nebo na základě zákona (v přenesené působnosti).

Podle ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 41/1993 Sb. není úřad při vidimaci odpovědný za obsah, správnost a pravost údajů uvedených v listině.

Podle odstavce 2 písm. a) téhož ustanovení se vidimace vyznačí na ověřeném opisu (kopii) ve formě ověřovací doložky na každém listě, pokud tyto nejsou svázané do svazku. V ověřovací doložce je uvedeno, zda opis (kopie) souhlasí doslovně s listinou, z níž byl pořízen, a zda tato listina je prvopisem nebo ověřeným opisem (kopií) a z kolika listů nebo archů se skládá.

Podle odstavce 3 písm. b) téhož ustanovení úřad neprovede vidimaci, jestliže se předložený opis (kopie) neshoduje s originálem.

Podle odstavce 3 písm. d) téhož ustanovení úřad neprovede vidimaci, jsou-li v listině, která se vidimuje, změny, doplňky, vsuvky nebo škrty, které by mohly zeslabit její věrohodnost.

Vidimací se rozumí ověření, že opis nebo kopie (vidimovaná listina) se doslovně shoduje s předloženou listinou.

Předně je třeba uvést, že činnost obecního úřadu při vidimaci listiny je činností orgánu obce v přenesené působnosti. To je výsledně stanoveno v ustanovení § 8a zákona č. 41/1993 Sb., ve znění účinném od 1. 1. 2003, a rovněž v ustanovení § 1 odst. 2 novějšího zákona č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů (zákon o ověřování), dále jen „zákon č. 21/2006 Sb.“. Ačkoliv zákon č. 41/1993 Sb. do 31. 12. 2002 neobsahoval výslovné ustanovení o tom, že činností v něm uvedené jsou činnostmi v přenesené působnosti, není důvod se domnívat, že tomu tak do 31. 12. 2002 nebylo. Za postup obecního úřadu při vidimaci listin proto podle ustanovení § 3 odst. 3 písm. c) OdpŠk odpovídá stát, neboť se jedná o činnost při výkonu státní správy, která byla na obec přenesena zákonem.

Při řešení otázky, zda se obecní úřad při vidimaci dopustil nesprávného úředního postupu, vyšel Nejvyšší soud z judikatury týkající se obdobné problematiky, a sice odpovědnosti při sepisování notářských zápisů o právních

úkonech (podle terminologie nového občanského zákoníku o právních jednáních) notářem podle ustanovení § 62 a násl. zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále jen „notářský řád“, a odpovědnosti při legalizaci podpisu notářem podle ustanovení § 74 a násl. notářského řádu.

V rozsudku ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 25 Cdo 1384/2006 (který však byl později Ústavním soudem zrušen) Nejvyšší soud dospěl k závěru, že není dána odpovědnost státu, jestliže notář sepsal notářský zápis o kupní smlouvě za situace, kdy mu byla předložena plná moc, která zmocňovala zmocněnce k uzavření kupní smlouvy o nemovitostech a k převzetí kupní ceny a obsahovala zfalšované podpisy prodávajících i jejich úřední ověření. V daném případě bylo falzum plné moci opatřeno podpisy prodávajících s úředním ověřením a legalizačními razítky, jejichž podoba nezbuzovala jakoukoli pochybnost o jejich pravosti a původu, přičemž ani žádné další okolnosti v době sepisu notářského zápisu nenavštěvovaly tomu, že by se jednalo o podvod za pomoci velmi zdařilého falsifikátu. „Jestliže zákon neukládá notáři povinnost kvalifikovaného ověření pravosti předkládaných listin, nelze považovat za nesprávný úřední postup, že notář toto falzum, které bylo zjistitelné pouze za pomoci znaleckého zkoumání, neodhalil, nezabránil tak uzavření předmětné kupní smlouvy, resp. sepsal na tomto základě notářský zápis o právním úkonu, který nebyl v důsledku trestného činu domnělého zmocněnce platný.“ (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 25 Cdo 1384/2006, publikovaný pod č. 99/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, zrušený nálezem Ústavního soudu ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 529/09, uveřejněným pod č. 51/2012 ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu.)

Ústavní soud se při řešení téže otázky naopak přiklonil k opačnému názoru a citovaný rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1384/2006 zrušil. Podle názoru Ústavního soudu je odpovědnost státu dána i za situace, kdy falsifikát předložené listiny byl natolik zdařilý, že jeho nepravost bylo možno rozpoznat pouze při znaleckém zkoumání. Ústavní soud k tomu uvedl: „Byť z ustanovení § 63 notářského řádu explicitně nevyplývá povinnost notáře zkoumat pravost plné moci, je nutno k této povinnosti notáře dospět v kontextu účelu právní úpravy notářských zápisů o právních úkonech, resp. právě v kontextu odpovědnosti za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. (...) Aby mohlo být dosaženo účelu, jenž je sepsáním notářského zápisu sledován, je nezbytné, aby notář vždy zkoumal nejen totožnost účastníků a jejich zástupců, ale také pravost zástupcem předkládané plné moci. Podpůrně lze využít i logický výklad předmětného ustanovení, neboť zástupcem účastníka je ten, kdo se prokáže platnou a řádnou plnou mocí. Na základě výše uvedeného je tedy třeba dospět k závěru, že pokud notář při sepsání notářského zápisu o právním úkonu nezkontroluje pravost mu předkládané plné moci, popř. pokud akceptuje neúplnou, nesprávnou či falešnou plnou moc, dopustí se nesprávného úředního postupu, neboť porušil ust. § 63 notářského řádu tím, že neučinil úkony, které by naplnily realizaci jeho účelu. Požadavek na zvýšenou péči ze strany notářů při sepsování notářského zápisu o právních úkonech odůvodňuje právě fakt, že výsledná listina je nadána účinky upínajícími se k veřejným listinám (presumpce správnosti) na rozdíl od listin se stejným obsahem, které vyhotovil advokát. Pokud obecné soudy, zejména pak Nejvyšší soud, dospěly k závěru, že akceptuje-li notář falzum plné moci zjistitelné jen znaleckým zkoumáním, nejde o nesprávný úřední postup a nejsou tak dány podmínky pro uplatnění odpovědnosti státu, nesledovaly shora vymezené účely sepsování notářských zápisů a zejména pak práva na náhradu škody za nesprávný úřední postup. De facto tak přijatým výkladem liberovaly stát z jeho odpovědnosti, čímž porušily základní právo stěžovatele garantované čl. 36 odst. 3 Listiny. Skutečnost, že falzum plné moci bylo natolik zdařilé, že jej šlo rozpoznat pouze znaleckým zkoumáním, může být relevantní pouze ve vztahu k případné regresní úhradě státu vůči notáři, který se této povinnosti vůči státu zproští, pokud mu stát neprokáže, že k nesprávnému úřednímu postupu došlo zaviněným porušením právní povinnosti (ust. § 18 zákona o odpovědnosti státu). Tato skutečnost však v žádném případě nemůže hrát roli v posouzení nároku stěžovatele na náhradu škody vůči státu.“ (Srov. nález Ústavního soudu ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 529/09, uveřejněný pod č. 51/2012 ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu.)

V rozsudku ze dne 20. 12. 2011, sp. zn. 25 Cdo 5080/2009, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že se nejedná o nesprávný úřední postup, jestliže notářka (resp. její zaměstnankyně) při ověřování podpisu podle ustanovení § 74 a násl. notářského řádu neodhalila falsifikát občanského průkazu a ověřila podpis osoby, která se falešným občanským průkazem legitimovala, na kupní smlouvě. Zákon neukládá notáři povinnost kvalifikovaného ověření pravosti průkazu, notář je proto povinen posoudit, zda jemu předložený občanský průkaz představuje pravý průkaz totožnosti a zda nejde o falsifikát, pouze z pohledu běžné obezřetnosti a profesní zkušenosti. V daném případě falsifikát občanského průkazu nezbuzoval pochybnost o jeho pravosti a původu, nelze proto považovat za nesprávný postup, že notářka (její zaměstnankyně) toto falzum neodhalila.

Ústavní stížnost podaná proti rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 5080/2009 byla usnesením Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. II ÚS 797/12, odmítnuta jako zjevně neopodstatněná. Podle Ústavního soudu Nejvyšší soud opodstatněně shledal, že k nesprávnému výkonu notářské činnosti při ověřování podpisu nedošlo, žalovaná proto není odpovědná za škodu podle § 57 notářského řádu. Ústavní soud rovněž shledal, že v posuzované věci „jde o případ odlišný ve srovnání s věcí rozhodovanou pod sp. zn. I. ÚS 529/09. Jak Ústavní soud uvedl v bodu 30. odůvodnění nálezu sp. zn. I. ÚS 529/09, je ‘nezbytné, aby notář vždy zkoumal nejen totožnost účastníků a jejich

zástupců, ale také pravost zástupcem předkládané plné moci'. Způsob a intenzita tohoto ověřování závisí na povaze ověřované skutečnosti, zejména na tom, zda jde o listinu veřejnoprávní či soukromoprávní.“

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že výše citovaný judikát Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 529/09 na nyní posuzovaný případ nedopadá, a že se nyní posuzovaný případ naopak více blíží situaci řešené u Ústavního soudu pod sp. zn. II ÚS 797/12.

U vidimace je (na rozdíl od sepisu notářského zápisu) v zákoně výslovně stanoveno, že úřad není odpovědný za obsah, správnost a pravost údajů uvedených v listině (srov. ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 41/1993 Sb., ale i obdobná ustanovení § 6 odst. 2 zákona č. 21/2006 Sb., nebo § 73 odst. 3 notářského řádu). Zároveň však z ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 41/1993 Sb. vyplývá, že má úřad zkoumat věrohodnost předložené listiny. Účelem zákona č. 41/1993 Sb. totiž není, aby byla bez dalšího ověřena jakákoliv listina, která je úřadu k vidimaci předložena. Úřední osoba provádějící vidimaci by při posuzování věrohodnosti předložené listiny, z níž je vidimovaná listina pořizena, měla postupovat s obezřetností a s využitím profesní zkušenosti, všimnout si okolností, které vzbuzují pochybnosti o pravosti a původu předložené listiny, posoudit, jsou-li v předložené listině, z níž je vidimovaná listina pořizena, změny, doplňky, vsuvky nebo škrty, které by mohly zeslabit její věrohodnost (srov. ustanovení § 3 odst. 3 písm. d/ zákona č. 41/1993 Sb. nebo § 9 písm. f/ zákona č. 21/2006 Sb.). Jestliže úřední osoba při vidimaci takovýmto způsobem nepostupuje, dopustí se nesprávného úředního postupu ve smyslu ustanovení § 13 odst. 1 OdpŠk. O nesprávný úřední postup se však nemůže jednat, pokud úřední osoba uvedeným způsobem postupuje a provede vidimaci listiny, která není zjevně nevěrohodná.

Nejvyšší soud si je vědom skutečnosti, že je třeba chránit práva osob, které spoléhají na správnost ověřovací doložky na vidimované listině. Na druhou stranu i tyto osoby si musí být vědomy skutečnosti, že ověřovací doložka prokazuje pouze shodu kopie listiny s vidimovaným originálem. Veřejnou listinou ve smyslu § 134 o. s. ř. je pouze ověřovací doložka o vidimaci, nikoliv samotná vidimovaná listina či její kopie (k odlišnosti listiny a doložky na ní vyznačené srov. rovněž rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1620/2007, uveřejněný pod číslem 32/2010 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1190/2004, uveřejněný pod číslem 25/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, podle kterých je *legalizační* doložka listinou odlišnou od smlouvy nebo jiné listiny, na níž je vyznačena). Vidimace nemůže dodat vidimované listině „vyšší kvalitu“ veřejné listiny. Institut vidimace neslouží a vzhledem ke způsobu, jakým je vidimace prováděna, ani sloužit nemůže, k ověření platnosti či pravosti vidimované listiny.

Rovněž ze skutečnosti, že vidimovaná listina není ani po vidimaci sama o sobě veřejnou listinou (veřejnou listinou je pouze ověřovací doložka na vidimované listině), Nejvyšší soud dovodil, že není na místě aplikovat v posuzovaném případě závěry obsažené v nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 529/09. Ústavní soud totiž své závěry o odpovědnosti státu v uvedeném nálezu opřel právě o skutečnost, že notářský zápis je nadán účinky upínajícími se k veřejným listinám.

Odlišnost při posouzení odpovědnosti za sepis notářského zápisu o právním úkonu (právním jednání) a odpovědnosti za provedení vidimace je dána rovněž odlišností v účelu těchto dvou institutů. Notářským zápisem o právním úkonu (právním jednání) má být osvědčeno, že určité jednání skutečně nastalo, a že jej skutečně vykonaly v něm uvedené osoby. Účelem vidimací doložky je oproti tomu osvědčit, že vidimovaná listina se zcela shoduje s předloženou listinou, ze které byla pořizena.

Výše uvedené závěry v kontextu nyní posuzovaného případu znamenají, že je nutno posoudit, zda pracovnice Obecního úřadu v Hostouni J. J. při vidimaci vynaložila alespoň požadovanou obezřetnost, posoudila soulad originálu vidimované listiny s kopií a s využitím své profesní zkušenosti posoudila, zda originál není zjevně nevěrohodný. Jestliže se odvolací soud v napadeném rozsudku při posouzení správnosti postupu Obecního úřadu v Hostouni nezabýval blíže postupem pracovnice obecního úřadu při provedení vidimace a při posouzení věrohodnosti vidimované listiny, je jeho právní posouzení věci neúplné a tudíž nesprávné.

V tomto směru bude třeba doplnit rovněž skutková zjištění. Z dosavadního popisu skutkového stavu soudem prvního stupně (se kterým se odvolací soud ztotožnil) není totiž zřejmé, k jakým skutkovým zjištěním soud prvního stupně dospěl ohledně otázky, zda pracovnice obecního úřadu posoudila soulad ověřované kopie s originálem listiny (padělaného notářského zápisu č. j. NZ 65/98, N 67/98), případně zda při tomto posouzení postupovala s patřičnou obezřetností a s využitím profesní zkušenosti.

Soud prvního stupně k ověřování dokumentů (mj. předmětného notářského zápisu č. j. NZ 65/98, N 67/98) J. J. uvedl: „[d]ne 8. 12. 2004 byla Policií České republiky vytěžena paní J. J., jež uvedla, že doklady ověřovala Ing. J. H. na jeho požádání, v případě předložení dokladu ve fotokopii. Doklady ověřila ověřovacím razítkem a svým podpisem s tím, že originály dokladů jí nebyly nikdy předány, tyto ani nepožadovala. Ověřování prováděla na základě dobrých rodinných vztahů s matkou jmenovaného, na ověřované doklady uváděla smyšlená ověřovací čísla

z registrace protokolu ověřování vedeného na Obecním úřadě v Hostouni. (...) Tyto skutečnosti soud zjistil ze spisu Policie České republiky ČTS: OR III. – 7416/HK-2004, konkrétně z úředního záznamu ze dne 8. 12. 2004.“ Dále v odůvodnění pak soud prvního stupně uvedl, že “[n]a tato zjištění pak ostatní provedené důkazy neměly vliv.”

Při výslechu před soudem prvního stupně J. J. jako svědkyně naopak vypověděla, že prováděla vidimaci kopií pouze v případě, kdy jí byl předložen originál listiny (srov. protokol o jednání před soudem prvního stupně na č. l. 117). O tomto provedeném důkazu se však soud prvního stupně v odůvodnění svého rozhodnutí nezmiňuje (resp. zmiňuje se o něm pouze v souvislosti s prokazováním jiných skutečností).

V první řadě je třeba uvést, že pokud soud v odůvodnění rozsudku uvede, že svědkyně vypověděla, že nastala určitá skutečnost, pak není zřejmé, zda soud vzal tuto skutečnost za prokázanou, či nikoliv. Soud tak vlastně pouze popisuje pramen důkazu, neuvádí však, jaká skutková zjištění z něj vyvodil a vzal za prokázaná. Bude tedy třeba, aby soud prvního stupně a soud odvolací v odůvodnění svých rozsudků jasně a určitě uvedly, jaká skutková zjištění v posuzovaném případě učinily.

Dále je třeba zdůraznit, že pokud soud prvního stupně bude z úředního záznamu o výslechu J. J. činit skutková zjištění, musí se vypořádat s ostatními v řízení provedenými důkazy, ze kterých vyplývají protichůdné skutečnosti. Bude tak nutné, aby soud uvedl hodnotící hledisko, tj. logickou úvahu, která ho vedla k tomu, že z jednoho důkazu učinil skutková zjištění, zatímco jiný důkaz, který je s prvním důkazem v rozporu, za relevantní nepovažoval a žádná skutková zjištění z něj neučinil. U každé jednotlivé prokázané i neprokázané skutečnosti musí totiž soud (stručně a jasně) uvést, jak k závěru ohledně této skutečnosti dospěl, tedy z jakých důkazů podle jeho názoru závěr vyplývá a jak tyto důkazy ve smyslu § 132 až 135 o. s. ř. hodnotil, a to zejména tehdy, šlo-li o důkazy protichůdné (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2009, sp. zn. 30 Cdo 1792/2009).

Nejvyšší soud připomíná, že důkaz v řízení provedený nelze obecným soudem v rozhodnutí (jeho odůvodnění) opomenout jen proto, že sám o sobě je v rozporu s tím, co tento soud - s ohledem na své závěry stran skutkových zjištění plynoucích z jiných důkazů - pokládá za skutečnosti prokázané; takovéto opomenutí je zcela zřetelným a současně i protiústavním porušením zásad stran hodnocení důkazů a zejména i kogentně uložené povinnosti (v rozhodnutí) vyložit, jakými úvahami se soud při hodnocení důkazů řídil, když ty které skutečnosti vzal za prokázány (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 12. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 95/97).

Z uvedeného je zřejmá důvodnost dovolací námitky žalované o tom, že skutková zjištění nemají oporu v provedeném dokazování.

Po doplnění skutkových zjištění naznačeným způsobem soudy posoudí, zda na straně Obecního úřadu v Hostouni došlo k nesprávnému úřednímu postupu.

V případě, že soud dospěje k závěru, že pracovnice Obecního úřadu v Hostouni J. J. posuzovala shodu vidimované listiny s originálem (s listinou, z níž je vidimovaná listina pořízena), bude nutno dále zjistit, zda měla pracovnice obecního úřadu při náležitě obezřetnosti rozpoznat, že předložená listina je nevěrohodná. V tomto směru je třeba žalobce poučit o jejich procesních povinnostech podle ustanovení § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. s tím, že zjevnou nevěrohodnost originálu vidimované listiny musejí nejen tvrdit, ale i prokázat. Jestliže bylo možné zjištění o nevěrohodnosti listiny při vynaložení náležité obezřetnosti učinit, jedná se o nesprávný úřední postup, pokud pracovnice obecního úřadu toto zjištění neučinila. V případě, že ani při vynaložení náležité obezřetnosti pracovnice obecního úřadu nemohla rozpoznat, že předložená listina je nevěrohodná, pak k nesprávnému úřednímu postupu při vidimaci kopie předložené listiny nedošlo.

Pokud by v řízení naopak vyšlo najevo, že pracovnice obecního úřadu originál listiny, z níž byla vidimovaná listina pořízena, při provádění vidimace vůbec neměla k dispozici, jedná se o nesprávný úřední postup a bude dána i příčinná souvislost mezi ním a žalobci tvrzenou škodou, neboť bez něho by ke vzniku škody nedošlo.

Pro úplnost se Nejvyšší soud zabýval rovněž námitkou žalované, že prvotní příčinou škody bylo jednání Ing. H., jednatele společnosti StaR, s. r. o., který padělal notářský zápis, ze kterého byla vidimovaná listina pořízena, a že odvolací soud měl rozhodnout o společné odpovědnosti za škodu Ing. H. a žalované podle ustanovení § 438 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“).

V případě, že by soud ve světle výše nastíněných úvah dospěl k závěru, že na straně Obecního úřadu v Hostouni došlo k nesprávnému úřednímu postupu, a že správný úřední postup by byl mohl škodě zabránit, pak bude nesprávný úřední postup obecního úřadu nutno považovat za jednu z příčin, která vedla ke vzniku škody. Vznik škody by byl totiž v takovém případě umožněn jednak skutečností, že byl vytvořen falzifikát notářského zápisu, ale také tím, že pracovnice obecního úřadu při vidimaci nezjistila, že notářský zápis je nevěrohodný, ač to zjistit měla, tzn. nezabránila vzniku škody, ač mu zabránit měla. Pro posouzení spoluodpovědnosti žalované České republiky a

dalšího škůdce by pak byly relevantní závěry učiněné Nejvyšším soudem v jeho rozsudích ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. 30 Cdo 509/2013 a ze dne 7. 12. 2011, sp. zn. 28 Cdo 349/2010. Aplikace § 438 obč. zák. však není na místě v situaci, kdy je v této věci žalován jen jeden z tvrzených škůdců.

K poslední námitce žalované týkající se doby, za kterou mají být případně přiznány úroky z prodlení, Nejvyšší soud uvádí, že poškozený má právo na úrok z prodlení ode dne následujícího po uplynutí lhůty šesti měsíců poté, kdy nárok na náhradu přiměřeného zadostiučinění uplatnil postupem podle § 14 OdpŠk (srov. stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 58/2011, zejm. jeho část VII. a desátou právní větou). Ani tomuto závěru rozsudek odvolacího soudu neodpovídá, když k předběžnému uplatnění nároku žalobci mělo dojít až v únoru 2010.

Protože je právní posouzení nároku žalobců v otázce existence nesprávného úředního postupu, příčinné souvislosti mezi ním a způsobenou škodou a počátkem prodlení žalované nesprávné, Nejvyšší soud podle § 243b odst. 2 části věty za středníkem o. s. ř. napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo rozhodnutí odvolacího soudu zrušeno, platí i pro rozsudek soudu prvního stupně, Nejvyšší soud zrušil podle ustanovení § 243b odst. 3 věty druhé i to a věc podle stejného ustanovení vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Soudy jsou v dalším řízení ve smyslu § 243d odst. 1 části první věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. vázány právními názory dovolacího soudu v tomto rozhodnutí vyslovenými.

O náhradě nákladů řízení včetně nákladů řízení dovolacího rozhodne soud v rámci nového rozhodnutí o věci (§ 243d odst. 1 o. s. ř.).

Proti tomuto rozsudku nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. ledna 2015

JUDr. Pavel S i m o n

předseda senátu